

VYMEZENÍ VÁLČIŠTĚ

Při plnění praktických úkolů spojených s vypracováním pojetí obrany ČSFR vzniká potřeba nově stanovit, případně přizpůsobit novým podmínkám některé základní pojmy, jejichž obsah byl překonán a ve staré podobě jsou již neupotřebitelné. Jedním z těchto pojmů je i **válčiště**.

Válčiště (slovensky priestor vojnovej činnosti) je možné definovat jako vymezené území zemského povrchu se vzdušným (případně i mořským) prostorem, kde se ozbrojené síly válčících stran připravují, rozvíjejí a vedou válečnou činnost k dosažení vojenskopolitických a strategických cílů, které mají rozhodující vliv na výsledek války nebo zakončení některé její etapy.

Domnívám se, že toto poměrně obecné vymezení je přípustné používat i v současnosti. Válčiště je strategická kategorie, vymezuje ho vojenská strategie, která bere v úvahu nejen vojenské, ale i politické, ekonomické, státoprávní, vojenskogeografické, případně i další skutečnosti.

Po dobu členství našeho státu ve Varšavské smlouvě bylo v Československé armádě používáno vymezení válčiště podle teorie a praxe uplatňované v Sovětské armádě. Vymezení západního válčiště, v němž se nacházelo Československo, je patrné z **obr. 1**.

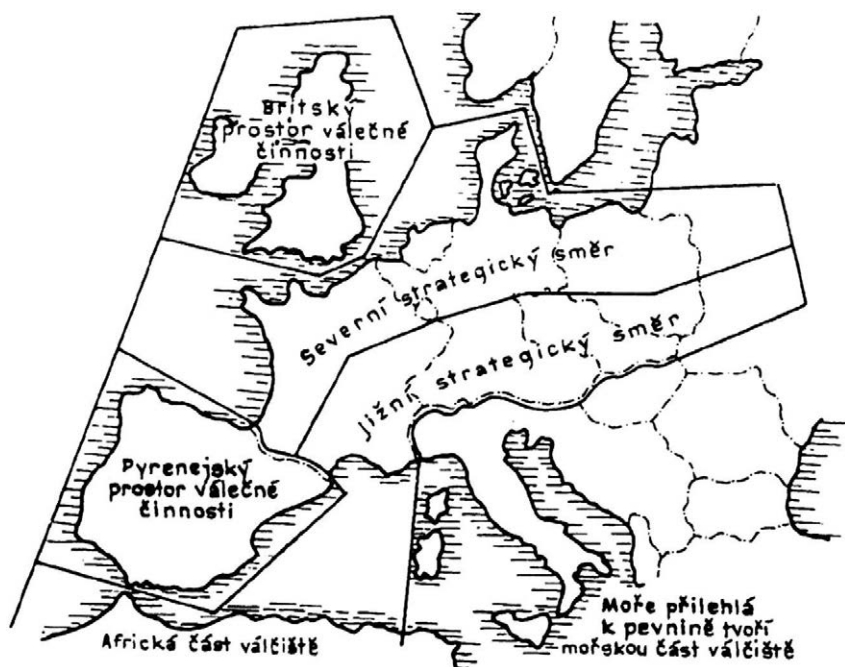
Kromě toho bylo naše území součástí jižního strategického směru, v jehož střední části ležely Pražsko-sáský a Přálský operační směr. Na území ČSFR však neměly operační směry pokračování. Středem pozornosti byly především tyto oba zmíněné směry, což souviselo s operačním předurčením naší armády. Naopak malá pozornost byla věnována vlastnímu území, zejména jeho střední a východní části. Je zřejmé, že takové vymezení válčiště je v nových podmínkách nepoužitelné. Je jisté poučné vědět, jak k vymezení válčiště přistupovalo NATO - viz **obr. 2**.

Zásadní rozdíl ve stanovení válčiště v obou blocích spočíval v tom, že Severoatlantický pakt vymezoval válčiště pro období míru územím, kde byla rozmístěna jeho vojska; za války se válčiště mělo rozšířit na území státu, s nímž byl předpoklad vést bojovou činnost, ale i do hloubky vlastní koalice.

Bude jisté zajímavé sledovat, zda a jakým způsobem se změní názory jak v NATO, tak v SSSR na vymezení válčiště vzhledem k politickým změnám, k nimž došlo ve střední Evropě.

Doktrinální principy znemožňují, aby válčiště, na němž se předpokládá použití Československé armády, bylo vymezeno stejně jako v minulosti. Je třeba tuto základní strategickou kategorii určit především **územně** novým způsobem.

Válčiště pro Československou armádu může představovat území ČSFR, k jehož obraně je určena a jehož nedotknutelnosti a celistvosti musí vojenskými prostředky zabezpečit. Toto vymezení přísně vychází z **principu nedotknutelnosti cizího území**,

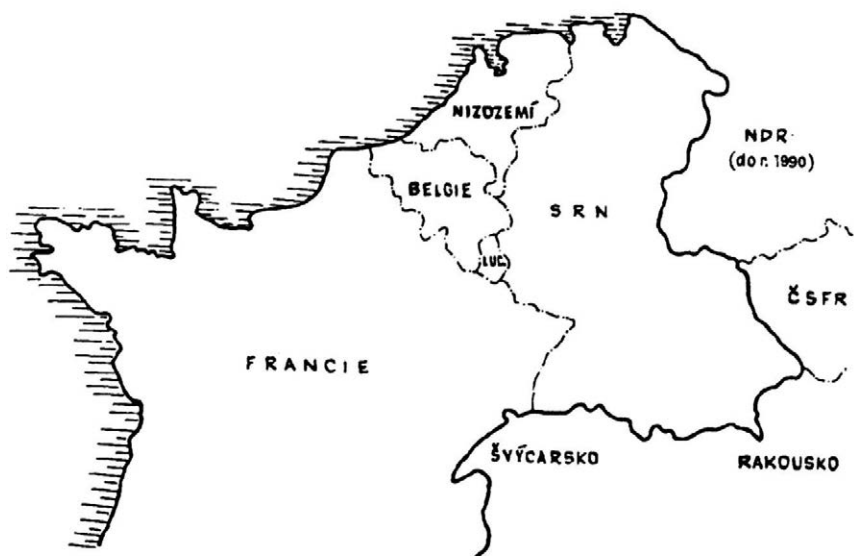

Obr. 1

nepoužití vojenské síly a také, že naše federace nemá vůči žádnému státu územní nároky a nepovažuje žádný stát za svého nepřítele. Je to patrné především z politických principů a má plné oprávnění zejména v míru.

Za války však nelze takto válčiště vymezovat. Myslím, že tehdy je nutné válčiště rozšířit na území protivníka do takové hloubky, do níž bude možné působit údernými prostředky, především letectvem, raketovým vojskem, ale i REB na vojska a vojenské objekty. V tomto určeném prostoru by měly působit i diverzní a průzkumné síly, i když činnost příslušných druhů průzkumu může zahrnovat celé území protivníka.

Domnívám se, že toto vymezení válčiště je odlišné od dosavadního, které zahrnovalo celá území jednotlivých států a koalic, mělo často kontinentální rozměry a bylo poplatné použití strategického letectva a raketových jaderných zbraní s neomezeným dosahem. Souviselo s tím, že v některých scénářích války měly být vedeny zejména jaderné úder do hloubky území protivníka na politická a hospodářská centra, k rozvrácení ekonomiky. Tyto názory na vedení války neztratily oprávněnost ani v současnosti, je vša k otázkou, zda bude možné tyto úkoly plnit konvenčními zbraněmi, které by měly být v Evropě podstatně omezeny, aniž by došlo k jejich soustředění třeba jen na úrovni i dočasně vzniklých koalic, jak tomu bylo při soustředění letectva např. ve válce vedené v Perském zálivu.

Obr. 2

Domnívám se, že v případě války na rozdíl od mírového stavu nelze uplatňovat ve vymezení válčiště jako rozhodující jen politická hlediska, ale vytvořit pro účinné použití ozbrojených sil v souladu s válečným právem co nejvýhodnější podmínky. To si vyžádá působení určitých sil i mimo vlastní území. Tehdy nepůjde o úmysl obsadit cizí území, zmocnit se přírodního i člověkem vytvořeného bohatství a dosáhnout politické změny u protivníka, což bývá zpravidla hlavním důvodem pro vstup pozemních vojsk na protivníkovu území. V této souvislosti si myslím, že je nutné objasňovat chápání politických a v míru zcela správných zásad na zabezpečení svrchovanosti a obrany státu ve změněných podmínkách války, kdy je zřejmé, že politické a další prostředky nejsou již schopny úkoly bezpečnosti státu plnit.

Válčiště může být z různých hledisek děleno na menší celky. Např. charakter terénu v jednotlivých částech válčiště bude zásadním způsobem ovlivňovat použití vojsk, a proto lze válčiště členit na **strategické, operační a taktické směry či prostory**.

Jiným důvodem se může stát státoprávní uspořádání států, vyhodnocení zámyslu použití ozbrojených sil pravděpodobného protivníka proti některé součásti státu. Myslím, že v tomto případě může být válčiště rozděleno na **operační zóny nebo prostory**. Mohou být použita i další částečná kritéria a nejčastěji jejich vzájemné kombinace.

Poměrně malá velikost území našeho státu nevyžaduje, podle mého názoru, dělit válčiště, které je tímto územím představováno, na strategické směry a prostory. Nebo sjednotit

všechny uvedené hlediska a podřídí je hlavnímu požadavku, kterým je účinná příprava a vedení války v daném prostoru (vojenské hledisko).

Je-li území našeho státu chápáno jako válčiště, potom s uplatněním uvedených zorných úhlů může být rozděleno na 2 až 3 operační "zóny" Čechy a Moravu, Slovensko nebo Čechy, Moravu, Slovensko. Každé z uvedených území má své geografické, národní, politické a vojenské zvláštnosti, které musí být vzaty v úvahu, ale současně je nutné vidět jejich vzájemné souvislosti historické, ekonomické, státní a vojenské, přičemž právě armáda a její **povinnost ke stejné obraně jakékoli části území** je jedním ze sjednocujících činitelů našeho státu v míru i ve válce.

Proto soudím, že z hlediska vojenskostrategického pojetí obrany ČSFR má dělení na operační "zóny", prostory dílčí avšak nezastupitelný význam, který umožňuje lépe stanovit podmínky obrany státu.

Operační zóna je, podle mého názoru, **vymezená část území charakteristická svými geografickými, ekonomickými, národními a územně správními podmínkami s částí ozbrojených sil, v níž se předpokládá poměrně samostatné vedení bojů a operací k obraně státu.**

V operační "zóně" by měla být již v míru rozmístěna a připravována vojska s ohledem na prvotní požadavek obrany tohoto území i vzhledem k jeho zvláštnostem. Prostor by měl být vhodně operačně připravován komunikacemi, ženíjnými opatřeními, výstavbou letišť, objekty PVO, sklady materiálu a dalšími opatřeními, která umožňují nejen uskutečnit přípravu vojsk v míru, ale především jejich použití za války.

Vymezení válčiště a jeho dílčích částí není samoúčelné, ale má praktický význam pro přípravu velitelů, štábů a vojsk. Je-li válčiště tvořeno územním vlastním státu, potom odpovědnost za jeho obranu není jen záležitostí ryze vojenskou, ale má náplň citovou, vyjádřenou vztahem občana k vlasti, rodnému kraji a domovu. Také této skutečnosti je potřebné využít při studiu válčiště, především jeho vlivů na vedení boje a operace. Rád bych se pokusil formulovat **hlavní úkoly**:

- definovat a potvrdit základní pojmy související s válčištěm,
- uplatnit tyto pojmy na podmínky použití Československé armády,
- zpracovávat celkové i dílčí studie o válčišti s přihlédnutím k vedení operace (boje) s využitím zvláštních a digitálních map, snímků, filmů, videozáznamů a dalších moderních prostředků,
- vymezit hlavní úkoly operační přípravy území, zahrnout je do příslušných plánů a uvést v život,
- velitelé a štáby musí pilně studovat vedení boje a operace v jednotlivých částech válčiště,
- připravovat štáby a vojska na jejich použití v příslušných prostorech.

V článku jsem vyjádřil své názory k jedné otázce, jejíž vyřešení má nejen teoretický, ale i praktický význam při přípravě pojetí obrany ČSFR.

